

SKIZMA. (A görögben: szkizma = szakadás.) Vallásszakadás. Valamely egyházi csoport kiválása a korábbi egyházi közösségből, a lényeges tanbeli azonosság fenntartásával. A katolikus egyház szóhasználatában akkor beszélünk skizmáról, ha egy csoport hívő elvben megtagadja a pápával való egyházi közösséget. A skizma szót ugyanis csoportokra szokták használni, nem egyes emberekre. A Zsinat óta voltak és vannak ugyan a skizma határát suroló mozgalmak a katolikus egyházban, ténylegesen szakadásra azonban eddig még nem került sor.

SOLA SCRIPTURA. (A latinban: „egygyül a Szentírás”.) A katolikus – protestáns hitviták (polémiaiak) korában protestáns „jelszavá” lett a Sola Scriptura elve, és egyet jelentett az egyházi hagyomány elvetésével és az egyházi Tanítóhivatal hitmagyarázó tekintélyének tagadásával. Ma már ilyen szélsőséges formában a protestánsok sem vallják, mert elismerik, hogy a keresztény alapítvány (= kerygma) megvolt már az újszövetségi iratok előtt is, és ez a tanítás a szentírási iratokban csupán lezűrődött. A katolikusok viszont elismerik, hogy a hagyomány nem a szentírástól független, különálló hitforrás, ahogyan az ellenreformáció teológiája képzelte. („Dei Verbum” zsinati Konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról.) A Zsinat óta a Sola Scriptura megszűnt hitviták tárgya lenni: ami az ökumenikus teológiai megbeszélések igen lényeges eredménye.

SPEKULATÍV TEOLÓGIA. A teológia tudománya szükségszerűen felhasználja a Szentírást, az egyház írott és élő hagyományát, nemkülönben az elméleti (= spekulatív) gondolkodást. Az egyes teológusok természetesen saját adottságaiknak megfelelően művelik alaposabban a teológiának egyik vagy másik ágát: a biblikus, a patrisztikus vagy a spekulatív teológiát. Nyilvánvaló, hogy egyiket sem lehet a másik nélkül művelni.

STATIKUS SZEMLELET. (A latinban: stare = állni.) Statikus = mozdulatlanul álló. Mai egyházi szóhasználatban azt a gondolkodásmódot nevezzük így, mely úgy véli, hogy az egyházon belüli fejlődés megállt azon a ponton, ahol valakinek saját fiatalsága idején volt, amikor ő a teológiát tanulta, és amelyet

tökéletesnek tart. Vonatkozik ez a szemléletmód a dogmatikai és erkölcstani teológia, a liturgikus élet, a lelkipásztorkodás, az egyházi jogalkotás stb. egész területére. Az etika terén ez a statikus szemlélet nem veszi tekintetbe az egyes emberek vagy népek érettségi fokát, hanem minden emberi tettet (például a szexualitás terén) egyenlő mértékkel mér. Ellentétes vele a „dinamikus szemlélet”, mely számít az állandó fejlődésre. Mai divatszóval e dinamikus szemléletet „dialektikusnak” is nevezik. (Dialektikus = ellentétek feszültségéből fakadó fejlődés.) A Zsinaton a statikus és a dinamikus szemlélet ütközött össze, és lényegében ez utóbbi győzött. Így születtek a reformok. A Zsinat után a progresszív és konzervatív irány „dialektikus feszültsége” az egészséges fejlődést szolgálhatja, ha nem tér le a keresztény szeretet törvényének útjáról.

STRUKTÚRA. (A latinban: struere = felépíteni; structura = szerkezet.) Építészeti szó, amelyet átvitt értelemben alkalmazunk minden intézmény felépítettségére. A tudományban az egymást kölcsönösen meghatározó alkotó elemek rendszert alkotó, összefüggő egysége, illetve a rendszeren belüli elemek egymáshoz való viszonya. A katolikus egyház struktúrájához tartozik minden, ami benne látható: pápaság, hierarchia, klérus, az egyházmegyék és plébániák szervezete, pápai és püspöki adminisztratív hivatalok, jogrendszer, tisztviselek, címek, rangok, épületek (templomok), papnővédek, teológiai főiskolák, egyesületek és még sok egyéb. A struktúrához szokták sorolni a nyilvános istentiszteletek kialakult rendjét, a szentségeket és az őket szabályozó előírásokat is: tehát mindent, ami az egyház látható megnyilatkozása. Nem struktúra viszont az, ami csak lelki: a keresztények Istenért és egymásért élő istengyermeki élete. A külső struktúra a „lelki” egyháztól nem választható el, de időnként korszerűsíteni kell, máskülönben „anakronisztikussá” válhat. — Az „egyház vertikális struktúráján” értjük azt a zsinat-előtti állapotot, (mely azóta is csak kis mértékben lazult fel!), hogy az egyes helyi egyházak egymással, kollegiális szinten alig érintkeznek, hanem egymásról is csak Rómán keresztül hallottak. Tehát mintegy „függőleges” (vertikális) és nem „vízszintes” (horizontális) irányban volt köztük kapcsolat. Javítani igyekeznek ezen a helyzeten a kontinentális méretű, alkalmoszerű püspökkari találkozók (például Európai Püspökkari Konferencia).